

PARADA 03
O CRIME DOS SUCOS

O CRIME DOS SUCOS. PASO A PASO

1. COMPROBAR QUE TEMOS TODO O MATERIAL ANTES DE IR AO VILARIÑO
2. SITUARNOS NUN LUGAR DA AIRA QUE NOS VEXAN CANDO VAN CHEGANDO
3. TEMOS A CORDA DO CADÁVER NO CENTRO E O GRUPO PONSE ARREDOR
4. **PRESENTACIÓN E EXPLICACIÓN** DO XOGO
5. SEPARAR POR GRUPOS DIVIDIDOS POLO SAN XOÁN (*24 xuño*)
6. INSISTIR EN QUE SE FIXEN NOS ELEMENTOS CANDO CAMIÑAN A ALDEA
7. CADA GUÍA ACOMPAÑA A UN GRUPO COA METADE DAS PISTAS
8. CANDO AS CONSIGAN TODAS REUNIRSE DE NOVO NA AIRA
9. FORMAR A PALABRA NO CHAN REUNINDO AS LETRAS DE TODOS
10. REPARTIMOS O POEMA DE PENÉLOPE E QUE O LEAN O ALTO POR ESTROFAS
11. **CONCLUSIÓN** E PREGUNTAS DE COMPRESIÓN
12. PREPARÁMONOS PARA A SEGUINTE VISITA OU RECOLLEMOS O MATERIAL

O CRIME DOS SUCOS. PRESENTACIÓN

Hai moitos anos nesta aldea cometeuse un crime, o crime dos sucos.

Sabedes que é un suco? Un rego feito na terra para botar semente. Unha palabra, por certo, que Díaz Castro empregou moito na súa poesía. E onde víu facer un suco por vez primeira? Pois posiblemente por aquí, preto desta aira, onde se mallaba o cereal, e pertencía á súa familia.

Para resolver este crime tedes que conseguir pistas atopando elementos na aldea que poderían ser da época de Díaz Castro. Elementos de **arquitectura tradicional do rural galego** que primeiro hai que atopar e despois razoar respostas ás preguntas que teñen por detrás para conseguir unha pista.

Imos dividirnos en 2 grupos, os que naceran antes de san Xoán dun lado e os naceran despois doutro. Cada grupo vai cun de nós e ten que conseguir **4 pistas**. Ah! e non vale parar onde xa estea o outro grupo.

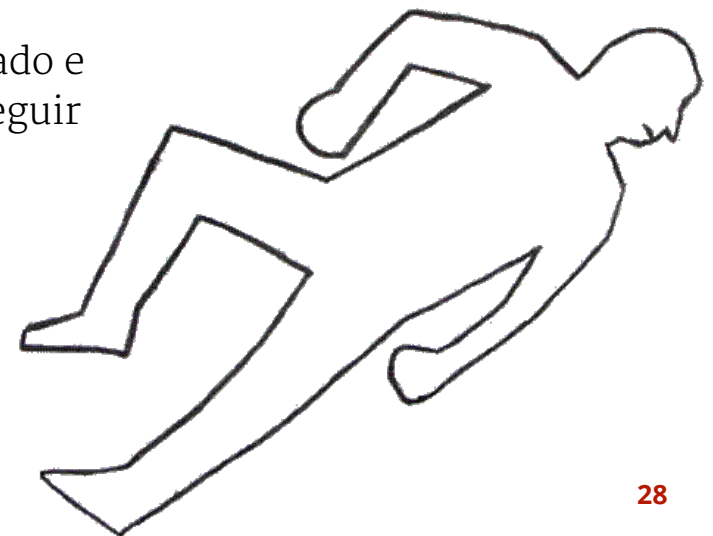
Abride ben os ollos e cando teñades as pistas vémonos aquí de novo.

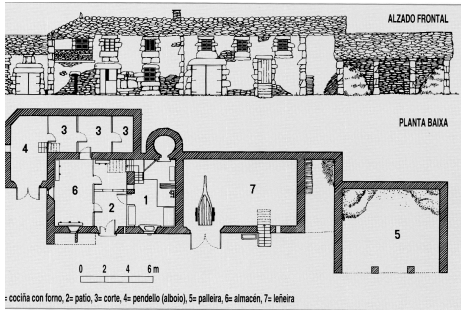
MATERIAIS

- 2 cordas para debuxar o cadáver
- Pistas (letras PENÉLOPE)
- 2 libretas e bolis
- 2 guías plastificadas da arquitectura

NOTAS DA ACTIVIDADE:

- Debuxar na aira o cadáver cunha corda para impresionar o grupo cando chegue.
- Os guías acompañan ós grupo para explicarlles. Poden iralles facendo as preguntas e axudándolles coas respostas.

Vivenda

Nas vivendas tradicionais galegas convívían gando e familias. Son casas feitas maioritariamente en pedra e con espazos comúns para traballos agrícolas e preparar e conservar os alimentos.

Auga, lus e calor

O día a día na aldea marcábano as tarefas agrícolas e tamén as horas de luz. As vivendas non tiñan as mesmas comodidades e recursos que na actualidade como a auga corrente ou a electricidade.

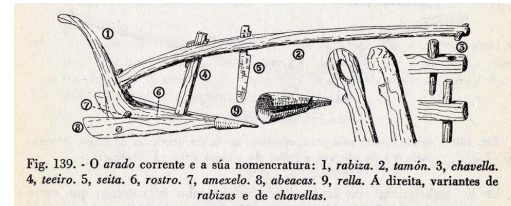

Fig. 139. - O arado corrente e a súa nomenclatura: 1, rabiza. 2, tamón. 3, chavella. 4, teiro. 5, seita. 6, rostro. 7, amexelo. 8, abeucas. 9, rella. Á dereita, variantes de rabizas e de chavellas.

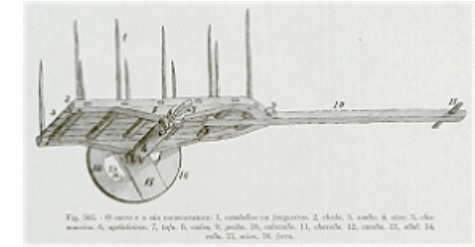

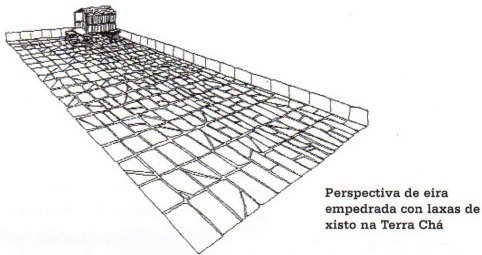
Fig. 140. - O carro e a súa nomenclatura: 1, canchallo ou fangueiro. 2, chato. 3, paño. 4, alio. 5, chavella. 6, apañador. 7, eixa. 8, coxido. 9, paño. 10, rodadura. 11, chavella. 12, coxido. 13, alio. 14, rella. 15, alio. 16, ferra.

Traballos do campo

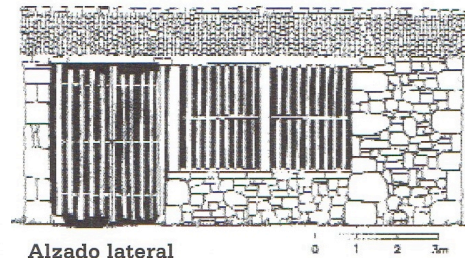
No pasado, as familias da aldea tiñan ó seu redor todo o necesario para abastecerse. Os alimentos, o combustible, a materia prima para as teas... todo era cultivado ou recollido no campo e no monte.

Transportes

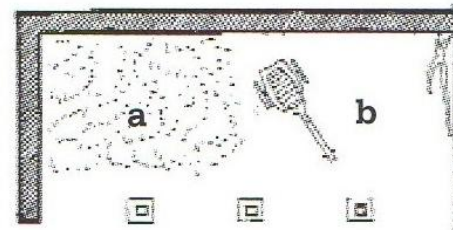
Para vender os excedentes de cereal ou gando, a xente das aldeas desprazábase ás feiras, tendo que camiñar durante horas pola noite. Entón, nin as distancias nin os transportes eran os mesmos.

Perspectiva de eira empedrada con laxas de xisto na Terra Chá

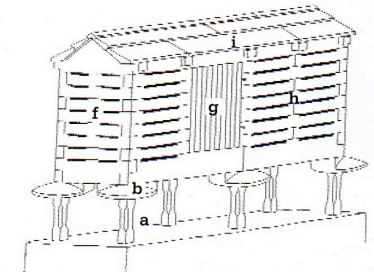

Alzado lateral

Alpendre

Espazo para almacenar apeiros, ferramentas, leña... Tamén para facer traballos artesanais baixo teito. Soen ter tres paredes e unha aberta con columnas.

Aira

Espazo chairo, alisado ou cuberto con pedras para mallar o cereal, separando o gran da palla. Pode ser comunal ou dunha casa e hainos de diferentes formas.

Palleira

Nelas conservábase herba e palla para alimentar o gando e facerlle cama nas cortes. Son de pedra e con algunhas partes de madeira. Soen estar separadas das casas.

Hórreo

Empregábanse para gardar millo e patacas. É unha construción moi característica de Galicia con diferentes tipoloxías e tamaños, converténdose nun icono do rural.

RESPONDE ESTAS PREGUNTAS E CONSIGUE UNHA PISTA

VIVENDA. Localiza unha vivenda como a da imaxe

- Con que materiais está construída? Son uniformes? E a cuberta?
- Como son as fiestras? Por que cres que teñen diferente tamaño?
- Que espazos serían para o gando e traballos agrícolas?

Agora, facédevos unha foto e recibide unha pista

AIRA. Localiza outra aira no Vilaríño

- Descríbidea: forma, tipo de material, bordos... É diferente doutra que virades?
- Teñen algunha construción preto? Por que motivo?
- En que época do ano cres que se usaban máis?

Agora, facédevos unha foto e recibide unha pista

AUGA, LUS E CALOR. Localiza algún elemento relacionado coa vida cotiá

- Todas as casas tiñan pozo? Se non, como conseguían a auga?
- Como quentaban a casa? Como cociñaban? Cantas horas de luz tiñan?
- Razoade tres diferenzas do voso día a día co do neno Pepe de hai 100 anos

Agora, facédevos unha foto e recibide unha pista

PALLEIRA. Localiza unha palleira como a da imaxe

- Descríbidea e razoade que habería dentro dela se estivésemos en 1920
- Son construcións máis ou menos importantes que os alpendres? Por que?
- Está preto ou lonxe das vivendas? Por que? Que uso tería hoxe?

Agora, facédevos unha foto e recibide unha pista

TRABALLOS NO CAMPO. Localiza unha ferramenta para traballar no agro

- Que ferramenta é e para que serve? Cal sería o seu equivalente actual?
- Onde credes que mercaban estas ferramentas? Serían caras?
- En que época do ano se usaban máis? Por que?

Agora, facédevos unha foto e recibide unha pista

ALPENDRE. Localiza un alpendre

- ¿Se estivésemos en 1920 que habería dentro deste alpendre?
- Mencionade dous traballos que farían aquí hai 100 anos. Onde se fan agora?
- Na vila hai algúns alpendres modernos, en que se diferencian deste?

Agora, facédevos unha foto e recibide unha pista

TRANSPORTE. Localiza algún elemento para o transporte.

- Que elemento atopastes e como funciona?
- Segue utilizándose na actualidade? Para que? Por que foi substituído?
- Canto tardastes en chegar a Gutiriz? E se viñésedes en carro?

Agora, facédevos unha foto e recibide unha pista

HÓRREO. Localiza un hórreo

- Fíxate ben na forma na que está construído. Como son as paredes? Por que?
- Por que é unha construción elevada? Sobre que está elevada?
- Nas aldeas, tiña todo o mundo un hórreo na súa casa?

Agora, facédevos unha foto e recibide unha pista

O CRIME DOS SUCOS. CONCLUSIÓN

Imos xuntar as letras de todos. **Que palabra é posible formar?**

PENÉLOPE. É un nome de muller e podería ser o da vítima do crime ou o da culpable... Para decidilo imos ler o poema máis famoso de Díaz Castro e que se chama precisamente así, Penélope.

E agora axudámosvos con estas preguntas a descifrar o crime:

- **Coñécedes o mito de Penélope?** (*É a muller de Ulises, un mito da literatura grega. Ulises é o heroe e Penélope agarda por el facendo e desfacendo unha tea para non tomar unha decisión*)
- **Quen pode ser “Penélope” no poema?** (*Galiza que vai un paso adiante e outro atrás como Penélope tecendo*)
- **É a vítima ou a culpable?** (*É a vítima da súa propia historia*)
- **Cal sería o crime?** (*A emigración, o atraso dunha terra agraria que nunca desperta do seu soño*)

Agora que xa resolvimos o crime dos sucos podedes facervos unha seguir co voso descubrimento do mundo rural

Se rematastes o roteiro, podedes ir ao punto da despedida.

PENÉLOPE

UN Paso adiante i outro atrás, Galiza,
i a tea dos teus soños non se move,
a esperanza nos teus ollos se esperguiza.
Aran os bois e chove.

Un bruar de navíos moi lonxanos
che estrolla o sono mol coma unha uva.
Pro ti envólveste en sabas de mil anos,
e en sonos volves a escoitar a chuva.

Traguerán os camiños algún día
a xente que levaron. Deus é o mesmo.
Suco vai, suco vén, Xesús María!,
e toda cousa ha de pagar seu desmo.

Desorballando os prados como sono,
o Tempo vai de Parga a Pastoriza.
Vaise enterrando, suco a suco, o Outono.
Un paso adiante i outro atrás, Galiza!